

N:o 66.

Ank. till Riksd. kansli den 29 april 1902, kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående inköp af de enskilda telefonanläggningarna i Stockholm med omnejd.

(R. A.)

Uti en till Riksdagen aflåten proposition (n:o 64) har Kongl. Maj:t, under återopande af propositionen bilagda utdrag af statsrådsprotokollen öfver civilärenden för den 31 januari och den 21 mars detta år föreslagit Riksdagen att — med godkännande af ett mellan telegrafstyrelsen samt styrelserna för Stockholms allmänna telefonaktiebolag och Stockholms Bell telefonaktiebolag den 28 december 1901 träffadt aftal angående öfverlåtelse till telegrafverket af bolagens samtliga telefonanläggningar i Stockholm med omnejd m. m., med en i statsrådsprotokollet för den 21 sistlidne mars omförmäld rättelse — bemyndiga riksgäldskontoret att tillhandahålla telegrafstyrelsen det penningebelopp, som erfordras för köpskillingsen erläggande enligt nämnda öfverlåtelseaftal, såsom lån på de i sistnämnda statsrådsprotokoll omförmälda vilkor.

Förenämnda öfverlåtelseaftal, hvilket finnes ordagrant intaget i bilaga 2 vid statsrådsprotokollet för den 31 januari 1902, sid. 46—50, innehåller följande bestämmelser:

Bih. till Riksd. Prot. 1902. 4 Saml. 1 Afd. 43 Häft. (N:o 66.)

1:o. Bolagen försälja till telegrafverket samtliga sina telefonanläggningar i Stockholm med omnejd att af telegrafverket tillträdas och öfvertagas den 1 december 1902. Derjemte försäljer Stockholms allmänna telefonaktiebolag till telegrafverket fastigheterna n:is 13 och 14 i kvarteret Åkslaget med adressnummer 28 och 30 vid Malmskilnadsgatan samt 25 och 27 vid Norra Smedjegatan i Jakobs församling att af telegrafverket tillträdas den 1 januari 1903.

2:o. Köpeskillingen för telefonnäten, sådana de befunnos vid början af år 1901, beräknas, enligt närmare specifikation i kontraktet, sålunda:

A. näten i Stockholm med alla ledningar, dubbeltrådiga af koppar- eller fosforbronstråd.....	kronor	8,571,680: —
B. landsnätet.....	»	2,068,903: —
	tillsammans kronor	10,640,583: —

För den utvidgning, telefonanläggningarne vid tillträdestiden vunnit efter början af år 1901, utgår betalning efter angifna grunder. Likaledes ersättes särskildt hvad Stockholms allmänna telefonaktiebolag visar sig hafva under samma tid utgifvit för den nya centralstationens färdigställande.

Utan särskild ersättning öfverlemnas till telegrafverket äfven hvad af bolagens kabelcementtrummor och kabelrör, med en sträcklängd af cirka 20,400 meter och en piplängd af cirka 340,000 meter, ännu ej tagits i bruk, äfvensom alla luftreservledningar och nedledningar, vidare alla föreningsledningar mellan de olika stationerna i Stockholm, motsvarande en dubbeltrådig längd af cirka 1,800 kilometer, alla föreningsbord (12 multipelbord med automatiska afkopplingssignaler) samt reserver i stationerna äfvensom landsliniestationen i Stockholm med 9 vaxelbord, likasom all annan till näten hörande egendom, som ej i kontraktet särskildt upptagits.

3:o. Köpeskillingen för fastigheterna utgör 954,477 kronor jemte hvad bolaget visar sig hafva efter ingången af år 1901 kontant utbetalt för fullbordande af åbyggnaden på desamma.

Stockholms allmänna telefonaktiebolag, såsom egare till fastigheten n:is 11 och 12 i kvarteret Åkslaget, medgifver den nye egaren till egendomen n:is 13 och 14 att äfven för framtiden begagna nuvarande fönsterrätt mot egendomen n:is 11 och 12 samt att för denna servituts rätt erhålla inteckning i sistnämnda fastighet.

Öfriga punkter i aftalet äro af följande lydelse:

4:o. Sådan materiel, som säljarne vid tillträdestiden inköpt eller kontraherat, men som vid samma tid ännu ej användts för anläggningarne, öfvertagas till inköpspris.

5:o. Säljarne tillhöriga möbler och inventarier för telefonaffären lösas af telegrafverket efter värdering.

6:o. Alla af någotdera af bolaget nu anställda tjänstemän samt andra biträden för anläggningarne eller deras drift, med undantag af öfveringenjören hos allmänna bolaget samt bolagens styrelsemedlemmar och revisorer, anses från början af år 1903 anställda hos rikstelefonen med rätt att, så länge de till telegrafstyrelsens belåtenhet fullgöra sina åligganden, åtnjuta samma löneförmåner, som nu tillkomma dem; och skall härvid den del af aflöningen, hvilken utgår som tantième eller annat särskildt arfvode, utgå med samma belopp som för år 1900.

7:o. Kontrakt, som under år 1902 tecknas angående abonnement hos rikstelefon eller någotdera bolaget, skall upprättas på sådant sätt, att detsamma blifver gällande endast till slutet af år 1902.

8:o. Alla de någotdera bolaget åliggande skyldigheter enligt upprättade abonnementskontrakt eller enligt aftal om rätt till fäste för telefonledning eller eljest angående telefondriften öfvertagas från början af år 1903 af telegrafverket, som deremot från samma tid tillgodonjuter alla de rättigheter, hvilka enligt samma kontrakt eller aftal tillkomma bolagen eller något af dem.

9:o. Nuvarande samtrafikskontrakt mellan telegrafstyrelsen och bolagen skola fortfarande gälla till utgången af år 1902.

10:o. Det åligger bolagen att från tillträdesdagen den 1 december 1902 till utgången af samma år på sin bekostnad ombesörja telefondriften i bolagens nät samt att underhålla dem mot rätt att behålla alla å samma månad belöpande inkomster från näten. I följd häraf skall betalningen för de sålda näten likasom för fastigheterna erläggas den 31 december 1902, före hvilken dag det åligger säljaren att hafva till telegrafstyrelsen öfverlemnat behöriga åtkomsthandlingar rörande fastigheterna.

11:o. Bolagens styrelser skola ofördröjligen underställa detta kontrakt bolagens pröfning, och är kontraktet att anses såsom förfallet, derest det ej godkännes af båda bolagen senast den 31 januari 1902.

12:o Detta kontrakt skall jemväl anses vara förfallet, derest ej Kongl. Maj:t senast den 15 februari 1902 för sin del biträder detsamma, eller derest ej 1902 års Riksdag gillar kontraktet.

13:o. För den händelse att detta kontrakt skulle af anledning, som angifves i punkt 11:o eller punkt 12:o, förfalla, skall nu gällande samtrafikskontrakt mellan telegrafstyrelsen och bolagen gälla till den 1 juni 1902.

Efter det Kongl. Maj:t uppdragit åt filosofie doktorn C. C. P. Herslow, telegrafdirektören J. S. Rasmussen i Kristiania och telegrafdirektören N. R. Meyer i Köpenhamn att i egenskap af sakkunnige afgifva utlåtande angående det ifrågasatta inköpet för statens räkning af nämnda bolags telefontät, hafva dessa sakkunnige den 22 sistlidne januari afgifvit yttrande i ärendet. Af detta yttrande, som (såsom bilaga 2) bifogats statsrådsprotokollet för den 31 i samma månad, vill utskottet här endast meddela resultatet af de sakkunniges beräkning rörande den köpeskillning för telefontäten, som skulle vid innevarande års slut erläggas.

För bestämmande af berörda köpeskillning hafva de sakkunnige utgått från den i köpekontraktet upptagna, på förhållandena vid 1901 års början grundade köpesumman 10,640,583 kronor. Denna summa borde dock minskas med det för 561,4 km. hufvudledningar till 67,368 kr. upptagna belopp, emedan detta enligt af allmänna bolagets verkställande direktör lemnad upplysning blifvit af misstag särskildt uppfördt, ehuru förut inberäknadt under ett par af de öfriga i kontraktet befintliga poster. Ifrågavarande summa utgjorde således rätteligen 10,573,215 kronor. Med tillägg af de enligt kontraktet tillkommande poster, skulle efter de sakkunniges beräkning, köpeskillingen för näten den 31 december 1902 utgöra:

telefontätens värde den 1 januari 1901	kr. 10,573,215: —
nyttillkomna abonnenter	» 1,169,915: —
under år 1901 utlagda abonnentledningar	» 350,000: —
nya centralstationens inredning	» 529,200: —
möbler och inventarier	» 77,000: —
materiel i förråd	» 100,000: —
	<hr/>
	kr. 12,799,330: —

Härtill kommer det i kontraktet upptagna priset för fastigheterna, hvilket — oberäknadt hvad för fullbordande af åbyggnaden å desamma kan hafva blifvit efter ingången af år 1901 utbetaladt — utgör..... » 954,477: —

Summa kr. 13,753,807: —

Sedan såväl Stockholms allmänna telefonaktiebolag som Stockholms Bell telefonaktiebolag vid bolagsstämmor den 22 sistlidne januari hvarterdera för sin del godkänt ifrågavarande försäljningsaftal, har Kongl. Maj:t den 31 i samma månad, under förutsättning af innevarande års Riksdags godkännande och under förbehåll att Stockholms stadsfullmäktige före samma riksdags avslutande medgåfve, att det Stockholms allmänna telefonaktiebolag meddelade tillstånd att i vissa gator och öppna platser i hufvudstaden nedlägga och begagna telefonkablar äfvensom cementrör och cementtrummor för framdragande af telefonledningar finge, på de för Stockholms allmänna telefonaktiebolag föreskrifna vilkor, öfverlätas å telegrafverket, för sin del biträdt nämnda aftal.

Härefter hafva Stockholms stadsfullmäktige, enligt ett den 14 sistlidne mars afgifvet yttrande, medgifvit, att det Stockholms allmänna telefonaktiebolag meddelade tillstånd att i vissa gator och öppna platser i hufvudstaden nedlägga och till den 4 juli 1920 begagna telefonkablar äfvensom cementrör och cementtrummor för framdragande af telefonledningar finge, i hvad det afsåge såväl redan nedlagda ledningar som ock sådana nya ledningar, som med vederbörligt tillstånd ytterligare kunna varda af bolaget nedlagda intill tiden för öfverlåtelsen, af telegrafverket öfvertagas på de vilkor, som blifvit rörande samma ledningar bestämda genom stadsfullmäktiges beslut den 1 juni 1894, den 1 juni 1896 och den 22 mars 1898, dock med den ändring, att telegrafverket fritoges från skyldighet att ställa säkerhet, på sätt i 19:de punkten af den förstnämnda dag meddelade koncessionen och sedermera till densamma gjorda tillägg stadgades.

Beträffande vilkoren för det lån, som skulle af riksgäldskontoret tillhandahållas telegrafstyrelsen för gäldande af köpeskillingen i fråga, hafva fullmäktige i riksgäldskontoret den 13 sistlidne februari afgifvit yttrande. I öfverensstämmelse med hvad deruti blifvit af fullmäktige förordadt, har statsrådet och chefen för civildepartementet vid ärendets slutliga föredragning den 21 sistlidne mars hemställt, att å sagda lån skulle till riksgäldskontoret erläggas en annuitet af sex procent af ursprungliga kapitalet, af hvilken annuitet fyra procent skulle beräknas såsom ränta och återstoden såsom afbetalning, tills lånet blifvit till fullö återguldet, dock att under de två första åren efter lånets upptagande telegrafstyrelsen skulle vara befriad från annan utbetalning än den, som erfordrades för gäldande af upplupen ränta.

Med afseende å den närmare utredning, som i detta ärende blifvit

förebragt, tillåter sig utskottet att hänvisa till de vid propositionen fogade statsrådsprotokoll jemte dertill hörande bilagor.

Till stöd för det nu föreslagna inköpet har särskildt framhållits, hurusom det vore i hög grad önskvärdt, att icke säga nödvändigt, för staten att befria sig från den konkurrens, för hvilken dess telefonväsende i landets hufvudstad med omnejd utsattes från enskilda företag på detta område. Jemte det att denna privatkonkurrens försvårade för staten att erhålla valuta för de å telefonväsendet nedlagda medlen, har påpekats, att den utgjorde hinder för ett enligt telegrafstyrelsens mening önskvärdt ordnande af rikets telefonväsende efter i viss mån förändrade grunder. Det nuvarande tillståndet med olika telefontät i hufvudstaden och dess omgifningar förmenades ock för allmänheten medföra stora olägenheter, som genom statens öfvertagande af de enskilda näten skulle undanrödjas.

Berörda olägenheter synas emellertid utskottet ingalunda vara af den betydelse, som man velat tillmäta dem. Enligt utskottets mening torde det sätt, på hvilket allmänhetens behof af ifrågavarande kommunikationsmedel för närvarande tillgodoses, icke gifva berättigad anledning till klander, och det kan sättas i fråga, huruvida på det hela större fördelar skulle beredas trafikanterna, om landets hela telefonverksamhet lades i statens hand. I förevarande hänseende lärer nemligen den hitillsvarande konkurrensen icke kunna fränkännas all betydelse. Deremot synes man icke vidare behöfva befara, att denna konkurrens skall kunna i någon afsevärd grad inkräkta på det ekonomiska resultatet af rikstelefonens verksamhet. Med den stora utbredning, statens telefonväsende numera erhållit såväl inom hufvudstaden som i öfriga delar af landet, och särskildt genom sina vidsträckta interurbana förbindelser intager nemligen denna institution en synnerligen stark ställning gent emot de ännu existerande enskilda telefontäten.

Utskottet, som sålunda icke kan anse, att inköpet af de enskilda telefontäten påkallas vare sig för tillgodoseende af allmänhetens intresse eller för betryggande i ekonomiskt hänseende af statens telefonverksamhet, har ej heller funnit sig öfvertygad om behofvet af det omordnande af landets telefonväsende, som ställts i utsigt, för så vidt det ifrågasatta inköpet komme till stånd. I hvad mån härigenom verkliga fördelar skulle vinnas, är ock svårt för utskottet att bedöma, då hvarken telegrafstyrelsen eller föredragande departementschefen närmare redogjort för de grunder, som vid ett sådant omordnande skulle få tillämpning.

Såsom af det förestående torde framgå, är det, enligt utskottets mening, hvarken från statens eller allmänhetens synpunkt af behovet påkalladt att nu med rikstelefonen införlifva ifrågavarande enskilda telefonnät. Vid sådant förhållande och då Riksdagen årligen — såsom äfven innevarande år skett — med afsevärda belopp i form af lån eller anslag möjliggör en ständigt fortgående utveckling af statens telefonväsende, anser sig utskottet icke hafva skäl förorda den ytterligare och under alla förhållanden högst betydande statsutgift, som ett inköp af berörda telefonnät skulle föranleda. Då utskottet sålunda redan af principiella grunder funnit sig böra afstyrka den af Kongl. Maj:t nu gjorda framställningen, har utskottet icke haft anledning att ingå i närmare pröfning af de föreslagna villkoren för köpet; dock synes det utskottet icke saknas skäl antaga, att den fordrade köpeskillingen ej obetydligt öfverstiger det verkliga värdet af telefonnäten och fastigheterna i fråga, liksom det ock torde vara ganska tvifvelaktigt, att denna egendom skall i statens hand lemna en så stor afkastning, som beräknats.

På grund af det anförda får utskottet hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 29 april 1902.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.